

Iza objektivna

O fotografiji i fotoaparatu

Ukrotite svjetlost te sami odlučite što ćete snimiti i na koji način

piše: Mario Besprka

Da biste jednom u nekoj situaciji mogli reći kako ste fotograf, potrebno je znati barem značenje te riječi. Bez brige, nećemo vas gnjaviti sa suvišnim stručnim izrazima koji vam mogu koristiti samo kada želite nekoga impresionirati. No razumjeti značenje riječi FOTOGRAFIJA neophodno je ukoliko želite ovladati svojim fotoaparatom i rabiti ga kao oruđe svojega života.

FOTO = SVJETLO

GRAFIJA = CRTANJE

Doslovno prevedeno s grčkog jezika glasilo bi crtanje svjetlom.

Naravno, nije riječ o suvremenoj novotariji staro stoljeće ili dva, već je riječ o tamnoj kutiji. Princip na kojem je zasnovana otkrio je Aristotel (384. - 322. pr.n.e.). U 10. stoljeću arapski učenjak Ibn al-Hartam (Alhazen) jasno je opisao njezin princip rada, a u 15. stoljeću slikar Leonardo da Vinci spominje je u svojim bilješkama.

Riječ je o vrlo jednostavnoj napravi pomoću koje možemo sa svjetlošću reproducirati sliku onoga od čega se ta svjetlost odbija.

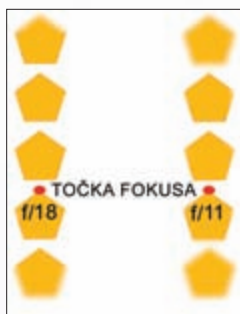
Fotoaparat je pak suvremena izvedba Aristotelove mračne kutije, a napretkom digitalne tehnologije doveden je do svojih blještavih vrhunaca.

Svjetlo kao medij

Dakle, svjetlo pada na nešto, odbija se od toga u objektiv našeg fotoaparata, tamo se usmjerava na film ili fotoosjetljivi čip i nastaje slika.

Ako je slika previše tamna, a na mjestima potpuno crna, to je zato što nije bilo dovoljno svjetla koje bi djelovalo na film ili čip. Takvu fotografiju zovemo podeksponiranom.

Ukoliko je pak fotografija previše svijetla, a na mjestima uopće nema boje (potpuno je bijela), u tom slučaju svjetla je bilo previše. Za tako snimljenu fotografiju kažemo da je preeksponirana ili spaljena. Fotograf amater mora znati na koji način riješiti ove probleme ne koristeći se automatskim postavkama na fotoaparatu. Iako ćete u početku imati problema s kontrolom svjetla, ne odustajte. Vrlo brzo ćete vidjeti da je na suvremenim fotoaparatom lako kontrolirati svjetlo, a to će vam omogućiti snimanje fotografija o kojima ste samo sanjali.

"f" broj: Veći f broj omogućava nam veću dubinsku oštrinu.

Ekspozicija

Izloženost filma ili čipa svjetlu kontrolira se na dva načina.

1.) Prvi način je otvor zaslona ili blende koji je označen slovom "f" i brojem. Veći "f" broj označava manji otvor blende i pruža veću dubinsku oštrinu. Tako primjerice s otvorom blende "f" 22 propusnost svjetla do čipa je mala, ali je dubinska oštrina velika - što rezultira time da su na našoj fotografiji predmeti u pozadini oštri kao i predmeti u prvom planu. Ako smanjimo "f" broj za jedan korak "f" 20, povećat ćemo propusnost svjetla, a oštrina fotografije će se smanjiti, iako će uvijek biti približno jednoj trećini ispred točke fokusa i dvije trećine iza nje.

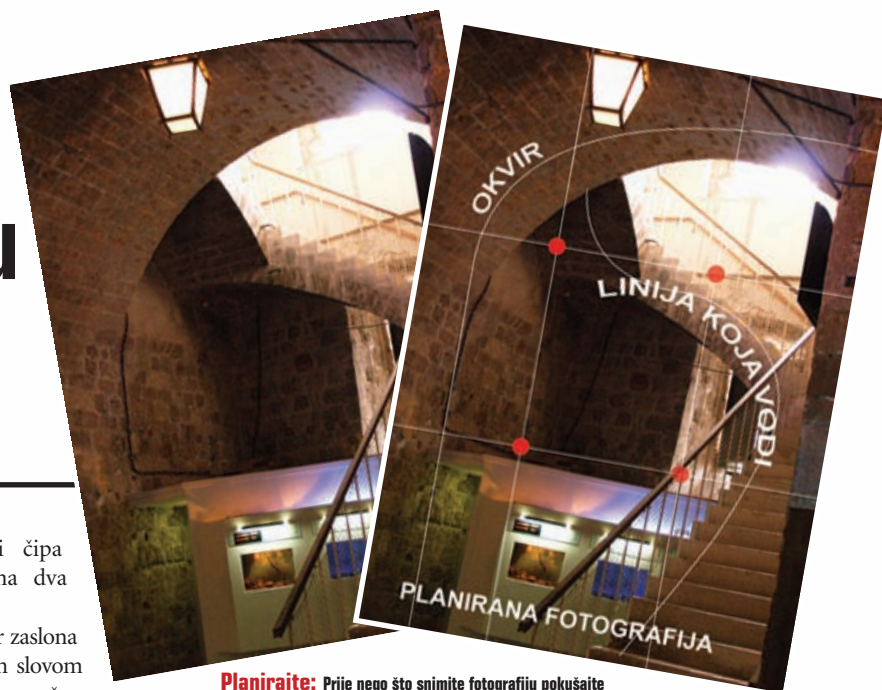
2.) Drugi način na koji kontroliramo svjetlo jest brzina zatvarača. Svjetlo može dopirati do filma ili čipa samo dok je zatvarač otvoren. Dakle, eksponiranost ovisi o tome koliko brzo će se zatvarač zatvoriti i zaustaviti dotok svjetla. Brzina zatvarača izražena je u sekundama, stotinkama i tisućinkama. Da biste uspješno kontrolirali svjetlo, morate kombinirati otvor blende i brzinu zatvarača, ovisno o tome što želite snimiti.

Oštrina

Ukoliko želite da vam sve bude oštro, pozadina i prvi plan, zasigurno ćete upotrijebiti veći "f" broj, što znači manji otvor i veću oštrinu. No manji otvor zahtijevat će sporiji zatvarač, tako da će vrijeme brzine zatvarača vjerojatno biti izraženo u sekundama (ovisi o raspoloživom svjetlu). U pravilu za koliko koraka smanjite "f" broj, za isti broj koraka možete povećati brzinu zatvarača. Sporiji zatvarač povlači nove probleme. Nemoguće je mirno držati fotoaparat jednu sekundu: naime, i najmanji pomak rezultirat će mutnom slikom. Stoga je preporuka da se rabi čvrsta podloga ili stativ. Suvremeni fotoaparati imaju ugrađene svjetlomjere koji vam predlažu određene vrijednosti, no ne morate ih prihvatiti.

Kompozicija

Koliko god da je vaša fotografija oštra i dobro eksponirana, kompozicija je ta koja će je odrediti kao dobru ili lošu. Iako je riječ o umjetnosti, a znamo da umjetnost ne trpi kruta pravila, prikladna kompozicija predstavlja primarni kriterij za dobru fotografiju. Fotografija

Planirajte: Prije nego što snimate fotografiju pokušajte isplanirati što ćete gdje smjestiti i što želite istaknuti (zamislite linije).

vam se uglavnom neće sviđati zbog loše kompozicije, čak i kada toga niste svjesni.

Pogledajmo što se sve nalazi na našim fotografijama i kvarih ih.

1) gomila detalja u pozadini, 2) mutni motivi u prednjem planu, 3) sitni motivi u središtu fotografije okruženi gomilom nebitnog prostora...

Niti najmoderniji potpuno automatski fotoaparati s ultravrhunskom tehnologijom neće riješiti ove probleme umjesto vas, no uz malu pomoć Vidija kompozicija na vašim fotografijama bit će savršena.

Na trenutak pogledajte stare fotografije i vidjet će te da se vaše oko rijetko zaustavlja u središtu fotografije. To jednostavno nije mjesto koje će zadovoljiti ono za čime vaše oko traga. Objekt u središtu fotografije obično stvara statičnu kompoziciju i tehnički vas vrlo rijetko zadovoljava. Možda u slučaju kada je objekt dovoljno velik da zauzima prostor cijele fotografije, no čak i tada ćemo detalje na objektu razmjestiti na način da stvorimo određenu kompoziciju.

Pravilo trećina

Metoda kojom se slikari koriste stoljećima lako je primjenjiva i na fotografiju. Kada gledate na displeju ili kroz tražilo svojega fotoaparata scenu koju namjeravate snimiti, zamislite mrežu od devet jednakih polja nalik onoj za "križić kružić". Mjesta na kojima se linije sijeku zovu se čvorne točke interesa. Na ta mjesta postavite objekt snimanja, ovisno o tome što želite naglasiti.

Naglašeno nebo

Želite li naglasiti nebo, horizont smjestite tako da jedna trećina fotografije prikazuje zemlju, a dvije trećine da prikazuju nebo.

Želite li pak naglasiti nešto na zemlji, stavite to u jednu od čvornih točaka, a horizont postavite tako da dvije trećine fotografije prikazuju tlo, a jedna trećina nebo. Postavite li neki objekt u prvom planu na jednu od

Pravilo trećine: Podijelite fotografiju na trećine i, ovisno o tome što želite prikazati, smjestite objekt u jednu od trećina.

Trećina čega? Ono što želimo naglasiti dominirat će fotografijom. Želimo li naglasiti krajolik, on će zauzeti dvije trećine fotografije, a nebo jednu trećinu. Želimo li naglasiti nebo situacija će biti obrnuta.

čvornih točaka, ali tako da se proteže okomito kroz veći dio fotografije, a horizont postavite da nebo zauzima dvije trećine, naglasit ćete veličinu prostranstva.

Veliki objekti

Kako smo ranije rekli, kod fotografiranja velikih objekata, portreta, krupnih kadrova i sl., objekt će popuniti veći dio fotografije. Pravilo trećine važi i u tom slučaju.

Kod portreta u jednu od čvornih točaka možete postaviti oko, usta; možete smjestiti na nižu liniju na zamišljenoj mreži i slično. Sve ovisi o tome što zapravo želite naglasiti.

Pokret

Postavite objekt u jedan kraj, prvu ili treću trećinu: na taj ćete način ostaviti prostor za pokret. U koji kraj smjestiti objekt? Pripadamo civilizaciji koja čita s lijeva na desno; na jednak način promatramo i fotografije. Dakle, imajte na umu da će oni koji budu gledali vašu fotografiju očima po njoj pretraživati s lijeva na desno. Naravno, ako je objekt fotografiranja osoba ili životinja, ostavite prostora na onoj strani na koji objekt gleda. Kada nam objekt nije u centru fotografije, može se pojaviti problem s izoštravanjem; stoga prvo usmjerite fotoaparatus u objekt koji namjeravate snimiti, pritisnite gumb za okidanje do pola (tako ćete fokusirati objekt); nakon što ste pravilno izoštrili objekt, držeći gumb do pola stisnut odaberite kadar, pomičući aparat smjestite objekt u jedan kraj i pritisnite gumb do kraja.

Pokret: Ostavite žabi mjesta da pobjegne.

Ako je potrebno, promijenite položaj objekta u odnosu na kameru. Ponekad to znači da ćete zamoliti objekt neka se pomakne (ako je objekt zainteresiran poslušati vas, a kamoli obaviti što od njega tražite), a ponekad ćete sami napraviti korak, dva ili stotinjak od objekta.

Okvir

Jedan od načina za eliminirati suvišan prostor jest taj da pronađete motiv u prvom planu koji će vam poslužiti kao okvir. Mogu poslužiti prozor, vrata, most, arkada, grana nekog drveta u cvatu ili bilo što slično. Moramo

imati na umu i to kako okvir odgovara onome što želimo snimiti. Rijetko ćemo za okvir srednjovjekovne crkve upotrijebiti modernu arkadu od stakla. Iako i to može biti zanimljivo želimo li prikazati razliku arhitektura.

Dubina: Hodnik u sredini fotografije u ovom slučaju je prilično dosadan, ali ako ga pomaknemo u desnu trećinu, stupovi lijevo daju dubinu hodniku, a postaju i linijom koja vodi pogled.

Ako smo za okvir odabrali motiv iz prirode, možemo dobiti lijepe efekte ukoliko ga zamutimo - podesimo otvor blende na mali "f" broj i fokusiramo objekt u drugom planu. Ako smo pak za okvir odabrali neku arkadu ili sličan detalj, dobro je da otvor blende postavimo tako da odaberemo veliki "f" broj jer će nam u tom slučaju biti osigurana veća dubinska oštrina i okvir će biti oštar. Što god da ste odabrali za okvir neka bude ili potpuno zamučeno ili potpuno oštro. Nemojte zaboraviti da okvir treba biti dio kompozicije i samim tim nadopunjavati objekt i biti zanimljiv promatraču dok očima pretražuje vašu fotografiju, a opet dovoljno skroman da ne odvlači pažnju s glavnog objekta.

Vodilja

Pokušajte na fotografiju smjestiti nešto što će voditi pogled promatrača u smjeru u kojemu vi to želite: odozdo prema gore ili slijeva nadesno. Za tu svrhu mogu poslužiti staza koja se proteže kroz

Vodilja: Na fotografiju smjestite nešto što će voditi pogled promatrača.

livadu, drvored uz šetalište, cesta koja zavija i nestaje u daljini, krivudavi potok ili rijeka... Važno je da pomognemo promatraču slijediti predviđen redoslijed na fotografiji.

Nemojte dopustiti da se oni koji će gledati vašu fotografiju umaraju dok im oko luta po fotografiji. Jasno im dajte do znanja što je točka interesa na kojoj se oko mora zaustaviti. Svjetliji elementi su uvijek privlačniji za oko od tamnih. Izbjegavajte svijetle dijelove na rubovima fotografije jer će neprekidno odvlačiti pogled s fotografije. Takve fotografije su obično "naporne" jer moramo uložiti trud da pogled zadržimo na objektu umjesto da nam se oko odmara na njemu.

Budite kreativni

Ako želite prenijeti poruku ili pobuditi emocije, ako se želite umjetnički izraziti i to podijeliti s drugima, budite

slobodni prekršiti pravila, no da biste to mogli, morate poznavati osnove. Treba vam biti jasno na koji način tehnički možete prikazati određenu situaciju i osjećaj, trebate znati na koji način i poradi čega će sadržaj fotografije djelovati na promatrača. Trebate biti jasni u svojoj odluci i poruka na fotografiji treba odgovarati vašoj ideji. Često ćete trebati snimiti nekoliko fotografija dok ne postignete zadovoljavajući rezultat.

Tek kada u potpunosti budete upravljali prostorom na svojoj fotografiji, bit ćete spremni kršiti pravila i eksperimentirati.

Savjet

Uvijek pokazujte drugima samo one fotografije za koje ste sigurni da zadovoljavaju kriterije koje ste si postavili. Tako to rade najveći svjetski fotografi. Neuspjele fotografije proučavajte s iskusnijima i zapažajte pogreške koje u budućnosti nećete ponavljati.